

Aan de raad van de gemeente Emmen

team
Account, Beleid Sociaal domein

ons kenmerk	zaaknummer	bijlage	behandeld door
295147-2024:362760	295147-2024	2	G.A. Kuik
datum	telefoon	fax	e-mail
23 oktober 2024	14 0591	0591 - 68 55 99	gemeente@emmen.nl

onderwerp
Motie Beschut Werk

Geachte leden van de raad,

Middels deze brief wordt u geïnformeerd over de resultaten van het kosten en baten onderzoek dat is uitgevoerd naar aanleiding van de motie van de fracties van de PvdA, Wakker Emmen, SP en 50+, welke tijdens de raadsvergadering van 27 juni 2024 unaniem is aangenomen. Met deze motie verzoeken genoemde fracties het college om:

1. De kosten en baten te onderzoeken van vervroegde deelname van de personen op de wachtlijst voor beschut werk;
2. In de kosten en baten analyse onder meer ook uitkeringen en zorggelden mee te nemen;
3. De raad hierover in oktober 2024 te informeren;
4. Er bij het ministerie te blijven aandringen op een taakstelling op basis van realisatie;
5. Er bij het ministerie te blijven aandringen voor voldoende middelen voor begeleiding.

Huidige situatie beschut werk gemeente Emmen

In onderstaande tabel staat de huidige situatie weergegeven rondom beschut werk Participatiewet voor de gemeente Emmen. De peildatum is 6 september 2024.

Taakstelling* beschut werk gemeente Emmen 2024	83
Aantal personen met een werkplek bij EMCO in het kader van beschut werk Participatiewet	93
Gemiddelde uren dienstverband beschut werk	28
Gemiddelde loonwaarde	38%
Totaal aantal personen met een indicatie beschut werk Participatiewet dat op de wachtlijst staat.	75
Waarvan aantal personen met een indicatie beschut werk Participatiewet dat op de wachtlijst staat met een uitkering Participatiewet	55
Gemiddelde leeftijd wachtlijstkandidaten	39
Aantal personen op de wachtlijst dat werkzaam is op een leerwerkovereenkomst	38

* Voor één beschutte werkplek wordt uitgegaan van een gemiddeld dienstverband van 31 uur per week. Het aantal geplaatste personen is een ander getal dan de taakstelling. Er kunnen meer personen geplaatst worden op de taakstelling, omdat we werken met een gemiddeld dienstverband van 28 uur. De taakstelling wordt eind 2024 bereikt, waarmee de taakstelling voor dit jaar gerealiseerd is.

De taakstelling is het jaarlijkse maximum aantal beschut werk plekken die gemeenten van de rijksoverheid opgelegd krijgen en ook bekostigd. Omdat we in Emmen meer inwoners hebben die in aanmerking komen voor een beschut werk plek, ontstaat er een wachtlijst.

Opzet kosten en batenanalyse

De kosten- en batenanalyse van vervroegde deelname van de personen op de wachtlijst voor beschut werk doen we aan de hand van de maatschappelijke kosten-batenanalyse (MKBA) van Berenschot. Uit deze maatschappelijke kosten-batenanalyse blijkt dat het vrijwel altijd lonend is om zowel mensen met als zonder een bijstandsuitkering met een loonkostensubsidie (LKS) aan de slag te helpen. Gemeenten kunnen loonkostensubsidie inzetten voor mensen die niet het wettelijk minimumloon (WML) kunnen verdienen, waaronder de groep inwoners die in aanmerking komt voor een beschut werkplek in het kader van de Participatiewet.

De bedragen die Berenschot in de MKBA heeft verwerkt zijn gebaseerd op het prijsindexcijfer dat het CBS voor het jaar 2023 heeft gebruikt.

Definitie maatschappelijke kosten en baten

Berenschot definieert de maatschappelijke kosten en baten van de inzet van LKS als kosten en baten die in de maatschappij worden gerealiseerd bij het inzetten van LKS. Het gaat om kosten en baten die op verschillende plekken in de maatschappij ontstaan, zoals bij sociaal ontwikkelbedrijven, de Rijksoverheid, werkgevers, wachtlijstkandidaten en zorginstellingen.

De kosten en baten van één beschut werkplek

In onderstaande tabel laten we de kosten en de baten zien als één persoon vanuit de uitkering aan de slag wordt geholpen op een beschutte werkplek. De kosten zijn geduid als negatief bedrag (-) en baten als een positief bedrag.

Variabelen	Kosten of baten
Werkgerelateerde kosten	-€ 825
Operationeel resultaat*	-€ 2.103
Uitvoeringskosten bijstand	€ 4.034
Uitvoeringskosten LKS	-€ 1.874
Ontwikkelingskosten	-€ 909
Begeleidingsvergoeding	€ 0
Zorg	€ 1.158
Maatschappelijke ondersteuning	€ 649
Aanvullende financiële ondersteuning	€ 151
Veiligheid	€ 103
Algemene kwaliteit van leven	€ 2.000
Totaal maatschappelijke kosten en baten	€ 2.383

*Operationeel resultaat is hier als negatief resultaat geduid: de kosten van een beschut werk plek zijn hoger dan de baten. Dit komt onder andere door de lage productiviteit van deze inwoners door een beperkt arbeidsvermogen.

In geval we alle personen die op peildatum op de wachtlijst staan, zijnde 75 personen (waarvan 20 niet-uitkeringsgerechtigden), dan is het maatschappelijk rendement in totaal een positief rendement van € 85.651 euro.

Bepaalde variabelen, zoals de impact op het BUIG-budget of het aantal niet-uitkeringsgerechtigden, beïnvloeden het totale resultaat. Als iemand vanuit een bijstandsuitkering aan de slag gaat met een loonkostensubsidie is sprake van een gehele of gedeeltelijke besparing van de uitkering. Als iemand als niet-uitkeringsgerechtigde aan de slag gaat met een loonkostensubsidie, wordt er geen uitkering bespaard.

De drie algemene effecten uit de maatschappelijke kosten-batenanalyse

Het MKBA model van Berenschot bestaat uit een aantal berekeningen, wat zich uit in een drietal effecten (zie bijlage 1).

Economische effecten

Met het economisch effect wordt het operationeel resultaat bedoeld als iemand aan het werk is op een beschutte werkplek. In het operationeel resultaat is de toegevoegde waarde opgenomen die door een persoon kan worden gerealiseerd. Een beschut werk plek levert qua werk gerelateerde kosten en operationeel resultaat een negatief bedrag op, uitgedrukt in termen van euro's. Daar staan onderstaande baten tegenover (Voor de drie effecten van de MKBA: zie bijlage 1).

Publieke middelen

Er wordt bespaard op het aantal uitkeringen en de kosten van bijstandsuitvoering.

Er komen bij het realiseren van een beschutte werkplek wel uitvoeringskosten loonkostensubsidie bij en ontwikkelingskosten (training, begeleiding). Dit is terug te zien in het middelste blok van de MKBA analyse: publieke middelen (zie bijlage 1.)

Maatschappelijke baten

We zien een besparing op een aantal onderdelen: zorgkosten, maatschappelijke ondersteuning, aanvullende financiële ondersteuning (bijv. schuldhulpverlening, beroep op inkomensondersteunende voorzieningen). Ook wordt er bespaard op kosten voor openbare orde en veiligheid. En het belangrijkste: de kwaliteit van leven van mensen verbetert in het algemeen als ze participeren door middel van werk.

Wat zijn de structurele en incidentele effecten van de Emmense wachtlijst beschut werk?

De kosten voor een gemeente om een persoon met een indicatie voor beschut werk op een wachtlijst te houden, kunnen worden verdeeld in incidentele en structurele middelen.

1. Structurele middelen

Dit zijn de terugkerende kosten die een gemeente heeft zolang de persoon op de wachtlijst staat.

a. Uitkeringen Participatiewet

Bijstandsuitkering: De kosten van een bijstandsuitkering zijn gemiddeld € 17.434 per persoon per jaar (bron: Berenschot)

b. Uitvoeringskosten bijstand

Voor de uitvoering van de bijstand worden kosten gemaakt ad € 4.034 per persoon per jaar. (bron: Berenschot)

2. Incidentele middelen

Dit zijn kosten die eenmalig of tijdelijk worden gemaakt in het proces.

Werkontwikkelplek

Indien passend voor de wachtende inwoner wordt er een werkontwikkelplek aangeboden. De jaarlijkse kosten van een werkontwikkelplek zijn € 3.750 per persoon per jaar. (bron: EMCO-groep, prijs vanaf 2025)

Wat kost het de gemeente Emmen om 1 persoon op de wachtlijst te plaatsen en wat zijn de kosten van het plaatsen van de gehele wachtlijst?

Op basis van bovenstaand overzicht bestaan de jaarlijkse kosten, op basis van het MKBA model van Berenschot, om mensen op de wachtlijst te houden:

Soort kosten	Kosten voor 1 persoon	Kosten gehele wachtlIJst	
Participatiewetuitkering	€ 17.434	€ 958.870	55 personen
Uitvoeringskosten bijstand	€ 4.034	€ 221.870	55 personen
Werkontwikkelplek	€ 3.750	€ 172.500	46 personen
Totaal	€ 22.343	€ 1.353.240	

Van de 75 inwoners op de wachtlijst hebben er 55 personen een Participatiewet uitkering. Dit betekent ook 55 keer de uitvoeringskosten bijstand. Van de 75 op de wachtlijst hebben er op dit moment 46 personen een werkontwikkelplek binnen de EMCO, dit kost € 3750,- per plek per jaar.

Mogelijke scenario's

Scenario 1: Niets doen.

Als we niemand van de wachtlijst plaatsen, dan blijven deze 75 personen voor langere tijd op de wachtlijst staan en ontvangen ze een uitkering. Het duurt ongeveer negen jaar om de huidige wachtlijst (75 personen) op te lossen. Dit wordt veroorzaakt door verplichte taakstellingen per jaar en de lage doorstroom vanuit een beschut werkplek. Voor de inwoners die op de wachtlijst staan heeft dit een negatief effect op de kwaliteit van leven, welzijn en gevoel van eigenwaarde. Daarnaast brengt een wachtlijst ook structurele kosten met zich mee, waaronder kosten met betrekking tot de bijstandsuitkering, wachtlijstbeheer, een eventuele werkontwikkelplek en begeleiding door een werk- en scholingscoach. Tot slot heeft het ook een negatief effect op de maatschappij. Het hebben van een betaalde baan heeft onder andere gunstige effecten op de gezondheid van mensen en brengt daardoor minder kosten voor de maatschappij met zich mee.

Scenario 2: alleen inwoners met een Participatiewet uitkering vervroegd een beschut werkplek bieden

Scenario 3: alle inwoners op de wachtlijst vervroegd een beschut werkplek bieden

Hieronder zijn de financiële effecten van scenario 2 en 3 uitgewerkt:

- Scenario 2 betreft het bieden van een beschutte werkplek voor wachtenden met een Participatiewet uitkering. Dit betreft 55 inwoners.
- Scenario 3 betreft het bieden van een beschutte werkplek aan alle inwoners op de wachtlijst. Dit betreft 75 inwoners inclusief 20 inwoners zonder uitkering. Hierbij is gebruik gemaakt van het kostenbaten rekenmodel van Berenschot.

	Alleen wachtenden met een Participatiewet uitkering	Alle wachtenden plaatsen (incl niet- uitkeringsgerechtigden)
Economische kosten en baten	-€ 170.189	-€ 232.076
Publieke middelen W&I	€ 68.827	€ 13.175
Externe kosten en baten	€ 223.338	€ 302.551
Totaal maatschappelijke baten uit MKBA	€ 121.976	€ 85.651

Conclusies MKBA vervroegde deelname van de personen op de wachtlijst voor beschut werk

Een besluit om alle personen op de wachtlijst beschut werk nu een dienstbetrekking te geven, vraagt om een investering in loonkosten en begeleidingskosten. Aan de andere zijn er besparingen op het BUIG-budget en andere maatschappelijke baten zoals verhoogde participatie en besparing op zorgkosten. De baten drukken zich uit in een positief maatschappelijk resultaat. Investeren levert maatschappelijk rendement, maar drukken zich niet uit in een positief financieel resultaat voor de gemeente op korte termijn. Het positief maatschappelijk rendement uit zich op de wat langere termijn, denk hierbij aan kostenbesparing op schulddienstverlening, zorgkosten, en openbare orde.

Wanneer alle personen op de wachtlijst geplaatst zouden worden, kost dit, op basis van het MKBA onderzoek, de gemeente jaarlijks € 232.076. De berekening van dit bedrag is terug te vinden onder de post 'Economische kosten en baten' en is onder andere opgebouwd uit de brutoloonkosten en de gemiddelde loonwaarde die Emco hanteert. De bedragen zijn berekend naar prijspeil van 2023. Het bedrag van € 232.076 geeft een indicatie, op basis van het model MKBA van Berenschot en is richtinggevend.

Wat is de relatie met het BUIG budget?

De wijze waarop het BUIG budget wordt verdeeld is afhankelijk van de grootte van de gemeente. Voor grote gemeenten zoals de gemeente Emmen betekent het dat het effect op het BUIG budget positief is, wanneer er, door het oplossen van de wachtlijst, minder bijstandsuitkeringen moeten worden bekostigd uit het BUIG budget. Zie hieronder de tabel uit de MKBA analyse van Berenschot (zie bijlage 2 voor uitgebreide toelichting):

	Kleine gemeente	Middelgroot	Groot
Effect op BUIG budget	-€ 6.661	-€ 859	€ 4.854

Naar een systeem van bekostiging naar realisatie

Het huidige systeem van bekostiging staat al langere tijd ter discussie. Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid kijkt naar bekostiging op basis van realisatie van beschut werkplekken. Hierover worden al langere tijd gesprekken gevoerd. Voor de gemeente Emmen zou bekostiging naar realisatie een positief effect hebben.

Actieve lobby voor de doelgroep

De leden van het college zijn vertegenwoordigd in verschillende regionale en landelijke overleggen en voeren daar een actieve lobby voor bekostiging naar realisatie alsmede voldoende middelen voor begeleiding voor deze doelgroep.

Hoogachtend,
burgemeester en wethouders van Emmen,
de gemeentesecretaris,

M. Plantinga-Leenders

de burgemeester,

H.F. van Oosterhout